

Aktuelt

Den Røde Glente er en af de relativt få fuglearter, der er endemiske for Vestpalæarktisk. Ligesom en række andre rovfugle er den gået frem i mange lande, herunder Danmark, som følge af bedre beskyttelse. Foto: Juan Carlos Muñoz.

Mange store dyr er i fremgang i Europa

Født i 1946 hører jeg til den generation, der oplevede sidste del af 'den store nedgang' for mange arter af pattedyr og fugle i Europa og Nordamerika. Det begyndte med udbredelsen af jagtgeværet som allemandseje efter industrialiseringen i 1800-tallet og kulminerede i 1950'erne og '60'erne, hvor omfattende dræning af våd-

områder, intensiveret landbrug og miljøgifte føjede sig til ulykkerne.

Som i så mange andre forhold skal det åbenbart være rigtig slemt, før vi mennesker reagerer tilstrækkeligt effektivt. I hvert fald førte ødelæggelserne til etablering af miljøministerier i mange lande samt et væld

af internationale konventioner og andre aftaler i de følgende årtier, ligesom medlemmerne strømmede til de grønne organisationer. Alene DOF, der havde 1400 medlemmer, da jeg kom med i 1959, har nu mere end 10 gange så mange.

I Europa tog DOFs søsterorganisation i Storbritannien, RSPB, et særlig vigtigt initiativ i form af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet, som siden er fulgt af EU-habitatdirektivet, der omfatter resten af Europas biodiversitet. Modsat andre internationale aftaler er EU-direktiverne juridisk bindende, hvilket var næsten ufatteligt for os, da vi i en lille gruppe i DOF på opfordring fra Bruxelles omkring 1980 slog de første streger på Danmarkskortet med oplæg til de nu 252 Natura 2000-områder og siden så de jagtbegrænsninger, der fulgte både her og i andre europæiske lande.

I de senere år er der lavet en række analyser af, i hvilket omfang alle anstrengelserne har hjulpet – og det har de heldigvis (se H. Meltofte: Fremgang for EU-fuglearter – Fugle og Natur 2007, 3: 6). Hidtil har vi dog argumenteret med, at det var de relativt små arter, der fik gavn af beskyttelsen, mens de store arter fortsat var trængt. Det kan vi næppe påstå længere, når vi bare herhjemme ser, hvordan både Havørne, Kongeørne, Fiskeørne, Røde Glenter, Vandrefalke og Traner har fået mere eller mindre massive comebacks som danske ynglefugle.

Nu er der udkommet en 308 siders rapport med folk fra vores internationale paraplyorganisation, BirdLife International som medforfattere. Her behandles udviklingen for 18 arter af store pattedyr og 19 arter af større fugle. For pattedyrene inkluderer det hjemlige arter som kronhjort, rådyr, ulv, gråsæl, spættet sæl og bæver, mens det for fuglene inkluderer hjemlige arter som Kortnæbbet Gås, Bramgås, Sangsvane og Skestork foruden flere af de ovenfor nævnte. Blandt de mere eksotiske fugle finder vi Krøltoppet Pelikan, Lille Tårnfalk, de to kejsørnarter, Lamme-, Gåse- og Munkegrib samt Rosenterne, som alle i varierende grad er i fremgang efter at have haft store problemer.

Siden bunden blev nået for årtier siden er arterne ikke alene øget i antal, udbredelsen for de analyserede pattedyr er også øget med omkring 30 %, mens fuglenes udbredelse er øget med 14 %. Som man næsten kunne gætte, er det især i Central-, Øst- og Nordeuropa, at arterne er ekspanderet, mens det for mange arter er gået tilbage især i Sydøsteuropa. Ganske interessant nævner rapporten afkolningen af yderområderne, som vi jo også kender til herhjemme, som en af de positive faktorer for arternes fremgang. Nu lever man i stigende grad af naturturisme i sådanne områder, ligesom befolkningerne i al almindelighed har fået stærkt forbedrede oplevelsesmuligheder.

Noget af det mest markante i denne positive udvikling er ændringerne i dyrenes reaktioner overfor mennesker. Jeg glemmer aldrig den afvisende holdning selv fra venner, som bl.a. Hans Skotte Møller og jeg mødte, da vi tilbage i '70erne begyndte at argumentere for, at dyrenes skyhed overfor mennesker langt overvejende er styret af den jagtlige efterstræbelse, som de forskellige bestande er udsat for. Og her taler vi ikke om små forskelle, men om at mange pattedyr og fugle flygter på 10 gange så lang afstand, som de ville gøre uden jagt – hvilket man kan opleve i de dele af verden, hvor jagten ikke er nær så intensiv som i Europa. Nu er det indlysende for alle, der interesserer sig seriøst for jagt og vildtforvaltning her i landet – men bestemt ikke i mange andre lande, hvor jeg af og til stadig møder fuldkommen afvisende holdninger selv blandt fuglebeskyttere.

Her konstaterer rapporten allerede i forordet, at "Mange arter blev drevet ud i 'hjørnerne', især i nogle af vores skove, hvor de kunne gemme sig, blive sky og leve et 'hemmeligt' liv. Europæerne blev vænnet til tanken om, at disse næsten 'homøopatisk' tynde forekomster af dyreliv og deres sky adfærd var noget normalt." Det kan alle nu se, er ved at ændre sig til det bedre. Så selv om biodiversiteten overordnet set stadig går tilbage i Europa, viser analyserne, at det hjælper at gøre noget, og at EU-direktiverne har spillet en vigtig rolle sammen med "mange tusinde naturelskere, frivillige, forskere, videnskabsmænd og faglige institutioner fra hele Europa."

Bagsiden af EU-medaljen er så, at selvsamme EU's landbrugspolitik er en væsentlig årsag til de fortsatte nedgange blandt mange arter i agerlandet og på de 'halvkulturtyper' som enge, strandenge og overdrev, der er afhængige af ekstensiv drift. Pointen er, at det primært er de arter, man har gjort noget målrettet for, der har reageret positivt, mens mange andre arter stadig har det skidt. Det er nu bekræftet i en anden analyse af udviklingen blandt truede fuglearter i Østeuropa, som følger op på den ovenfor nævnte analyse refereret i Fugle og Natur fra 2007, hvilket forklarer, at biodiversiteten overordnet set stadig går tilbage i Europa. På trods af alt det, vi kan glæde os over, er der altså ikke udsigt til, at vi i DOF bliver 'arbejdsløse' foreløbig.

Hans Meltofte

Deinet, S., C. Ieronymidou, L. McRae, I.J. Burfield, R.P. Foppen, B. Collen & M. Böhm 2013: Wildlife comeback in Europe: The recovery of selected mammal and bird species. – Final report to Rewilding Europe by ZSL, BirdLife International and the European Bird Census Council, London.

Koleček, J., M. Schleich, I.J. Burfield, A. Báldi, K. Böhning-Gaese, V. Devictor *et al.* 2014: Birds protected by national legislation show improved population trends in Eastern Europe. – *Biol. Conserv.* 172: 109-116.

Trækveje for seks Havlitter sporet v.h.j.a. satellit-telemetri fra overvintringsområdet i den sydlige Østersø til yngleområderne i Arktis.

Østersøens Havlitter på langfart

Hvert efterår ankommer millioner af havdykænder til Østersøen for at overvintre. De bliver her til sidst på foråret, hvor sneen og isen på deres arktiske og subarktiske ynglepladser begynder at smelte. Havlitten er en af de mest fascinerende af disse havdykænder, men de seneste data tyder på, at antallet i Østersøen er faldet drastisk i løbet af de sidste to årtier. På trods heraf har vi kun haft lidt kendskab til artens træk, idet der kun er få ringfund.

I januar 2010 blev 10 overvintrende Havlitter i Femern Bælt udstyrede med satellitsendere. Fuglene blev fanget i sænkenet om natten ved at nærme sig dem med en lille båd og distrahere dem med stærkt lys. Da dykkende havfugle ikke tåler eksterne enheder fastgjort ved hjælp af seletøj, blev senderne implanteret kirurgisk. Sendernes signaler modtages af Argos-satellitter, hvorefter fuglenes positioner kan beregnes ved hjælp af Dopplereffekten, dvs. små forskydninger i frekvensen af radiosignalerne pga. ændrede positioner af satellitten i forhold til positionen af fuglen. Dette gør det muligt at bestemme fuglenes positioner med en præcision på et par hundrede meter.

Af de 10 radiomærkede Havlitter døde en desværre kort efter operationen, men resten sendte signaler i flere måneder, indtil senderne batterier var opbrugt. Af ukendte årsager leverede tre af fuglene dog meget sjældent positioner, mens de resterende seks leverede hundredvis af data.

I overvintringsområdet viste de mærkede fugle stor variation i bevægelsesmønstrene. Nogle var meget stationære og opholdt sig indenfor en radius af et par kilometer hele vinteren, mens andre var mere mobile og lejlighedsvis flyttede nogle snese kilometer. I april flyttede de alle temmelig hurtigt omkring 1000 km mod nordøst i Østersøen, hvor de tilbragte 2-4 uger i estiske og finske farvande. I midten af maj fløj fuglene endnu 1000 km til Hvidehavet, hvor nogle af dem tog en ugelang pause. Andre avancerede straks yderligere 1000 km mod øst til Karahavet, som på daværende tidspunkt stadig var pakket med is. Men fra starten af juni smelter havisen hurtigt og den arktiske tundra begynder at tø.

Omkring den 10. juni fløj fire fugle stort set samtidig ind i landet til små søer på den arktiske tundra på Yamal-, Gydan- og Taymyr-halvøerne for at yngle. Tre af disse fugle var voksne hanner, der vendte tilbage til kysten efter blot 2-3 uger. Men hunnen opholdt sig på søerne i tre måneder frem til begyndelsen af september, hvilket sandsynligvis er tegn på vellykket yngle.

To fugle, der ikke flyttede ind i landet, men opholdt sig i de kystnære områder i Karahavet, var begge hanner; en voksen og en immature. Der er ikke noget overraskende i, at nogle hanner forbliver ved kysten, idet der blandt ænder ofte er overskud af hanner. Efter at ynglehannerne havde forladt tundraen, opholdt alle hannerne sig ret stationært i beskyttede

kystnære farvande, hvor de givetvis fældede.

Alle sporede Havlitter, inklusive dem der kun blev modtaget få signaler fra, trak til området ved Karahavet. Noget overraskende besøgte tre fugle, hvis sendere stadig havde batteristrøm, kortvarigt østkysten af Novaja Semlja i september-oktober, før de trak tilbage til Østersøen. Dette træk foregik tilsyneladende hurtigt og uden længerevarende stop undervejs, så fuglene nåede den nordøstlige Østersø i oktober. Her holdt de sidste sendere op med at arbejde.

Satellitmetri på blot nogle få individer kan således bidrage med øjenåbnende oplysninger om træk og biologi hos fuglene. Alene i denne undersøgelse har vi fået data om Havlitternes brug af vinterhabitat, spektakulære træketaper til fjernliggende arktiske tun-

draområder, stærkt synkroniserede bevægelser og en række lokaliteter, der er vigtige for fuglene under deres årscyklus.

Undersøgelsen blev finansieret af Femern A/S som led i miljøundersøgelserne i Femern Bælt. Dyreforsøgstilsynet udstedte tilladelse til mærkning af fuglene, og yderligere data kan ses på www.movebank.org.

*Ramūnas Žydelis,
Afdeling for miljø og økosystemer, DHI
(Oversat fra engelsk af Hans Meltofte)*

FEBI 2013: Fehmarnbelt Fixed Link EIA. Bird Investigations in Fehmarnbelt – Baseline. Volume II. Waterbirds in Fehmarnbelt. – Report No. E3TR0011.

Omkring den 10. juni fløj Havlitterne ind til de netop isfri damme på tundraen i Nordrusland og Nordsibirien, hvor de yngler – nu i en noget anden dragt end den, vi er vant til at se herhjemme. Foto: Tom Versluijs.

Fuglene er med i nyt biodiversitetskort for Danmark

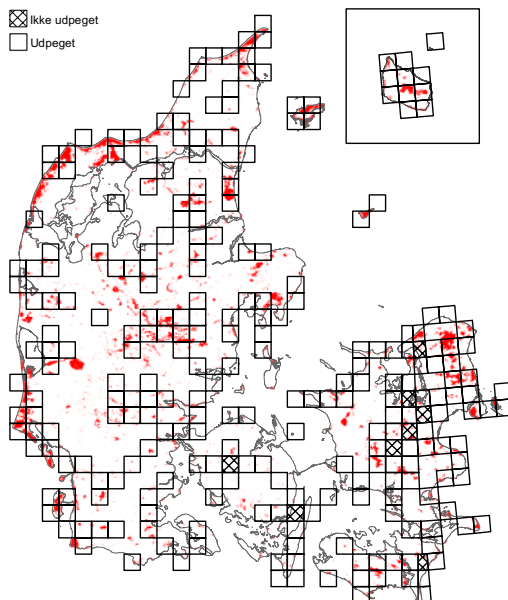
Naturstyrelsen arbejder på at få forvaltningen af naturarealer og artsforvaltningen til at spille bedre sammen for at styrke arbejdet med at sikre biodiversiteten bl.a. via et bedre fagligt grundlag for kommunernes planlægning for og forvaltning af naturinteresserne. En del af dette faglige grundlag er, at der for første gang er udviklet et samlet Danmarkskort for biodiversitet baseret på data og analyser. Kortet er udviklet af de to førende institutioner indenfor biodiversitet i Danmark, Nationalt Center for Miljø og Energi ved Århus Universitet (DCE) og Center for Makroøkologi, Evolution og Klima ved Københavns Universitet (CMEC) som et digitalt GIS-kort, hvor første generation blev publiceret i oktober 2014 som led i Regeringens Naturplan Danmark. Samtidig er der sendt et lovforslag i høring, som skal forpligte kommunerne til at anvende biodiversitetskortene som grundlag for at udpege et nationalt sammenhængende naturnetværk, der skal blive til 'Det Grønne Danmarkskort'.

I projektet er der fokuseret på registreringer af rødlistede arter og at oparbejde dem til præcist geolokaliserede levesteder. Projektet har fokuseret på rødlisten, fordi den netop rummer en prioritering af de arter, der kræver særlig beskyttelse eller forvaltning, hvis vi ikke skal miste dem og dermed tabe biodiversitet.

Det har ikke været muligt inden for rammerne af projektet at tilvejebringe nye data ved kortlægning i feltet. Til gengæld har det været muligt at geolokalisere eksisterende data for at forbedre den rumlige præcision. Desuden er projektet blevet brugt til for første gang at sammenstille data fra forskellige eksisterende databaser: DOF-basen, Fugleognatur.dk, Danmarks Svampeatlas, Atlas Flora Danica, Naturdatabasen i Danmarks Miljøportal og data fra en række eksperter med indgående kendskab til levesteder for rødlistede arter. Over 50 000 stedfæstede fund af et større antal rødlistede arter er det blevet til.

Projektet har haft et omfattende samarbejde med DOF og DOF's caretakere for at få geolokaliseret de rødlistede fuglearter. I DOF-basen registreres fugleobservationerne typisk på lokaliteter, der er stedfæstede ved deres centerkoordinater. For meget små lokaliteter kan dette være præcist nok, men for større lokaliteter kan det betyde en meget upræcis stedsangivelse. Der har derfor været lagt et stort arbejde i at få registreret så præcist som muligt, hvor observationerne af de rødlistede fuglearter er blevet gjort.

Når det fremhæves i overskriften, at fuglene nu er med i biodiversitetskortene, skyldes det, at fuglene på grund af de upræcise stedsangivelser fx ikke var med i det kort over High Nature Value-landbrugsarealer, som

Biodiversitetskortet – et prioriteret Danmarkskort baseret på viden om arter og indikatorer. De røde arealer dækker ca. 8 % af Danmark og viser de højest scorende arealer vurderet på lokal skala. De store kvadrater viser det bedste landsdækkende netværk, hvis halvdelen af landets løvskove, lysåben natur og ferskvand ønskes beskyttet effektivt (ca. 8,5 % af Danmarks areal).

sidste år blev offentliggjort og lagt til grund for prioritering af den danske landbrugsstøtte. Det er derfor af største vigtighed, at DOF-basen for nylig har givet mulighed for præcis stedsangivelse af alle observationer, og at flest mulige observatører benytter sig af denne mulighed. Kun på den måde kan det sikres, at flest mulige observationer kan bruges direkte i naturbeskyttelsesarbejdet og i prioriteringen af udbetaling af fx støtteordninger til landbrug og skovbrug.

Hovedresultatet af projektet er et prioriteret Danmarkskort over de områder, hvor beskyttelsesindsatsen først bør sikres for at bevare den bredest mulige biodiversitet. Kortet viser dels en prioritering på national skala i 10 × 10 km-kvadrater foretaget på baggrund af den nationale udbredelse af 537 truede arter, dels en lokal prioritering af præcise arealer på 10 × 10 m på baggrund af forekomst af rødlistede arter suppleret med viden om indikatorer for gode levesteder for disse arter. Den nationale og den lokale prioritering supplerer hinanden. Eksempelvis kan den nationale prioritering udpege områder med unik biodiversitet, mens den lokale prioritering kan vise, hvilke konkrete arealer indenfor disse områder, der er beskyttelseskrævende.

Projektet er epokegørende på den måde, at naturbeskyttelsesarbejdet nu for alvor går over i den moderne tidsalder med digitaliseret viden og digitale kort, der kan håndtere enorme datamængder og hele tiden kan suppleres og udbygges. Det sætter de ansvarlige myndigheder og andre naturinteresserede i stand til at planlægge og prioritere naturbeskyttelsesindsatsen ud fra den nyeste tilgængelige viden om biodiversiteten. Det er et stort fremskridt for naturforvaltningen, og det er det bedst tænkelige grundlag for en fælles planlæg-

ning i kommunerne af det nationalt sammenhængende naturnetværk, som skal udgøre Det Grønne Danmarks-kort.

*Sten Asbirk og Tine Nielsen Skafte
Naturstyrelsen*

Ejrnæs, R., A.H. Petersen, J. Bladt, J.E. Moeslund, P. Wiberg-Larsen & C. Rahbek 2014: Biodiversitetskort for Danmark. – Videnskabelig rapport fra DCE nr. 112.

Vadefuglekonference i Haapsalu, Estland, september 2014

International Wader Study Group har de seneste år haft omdøbt det, der var deres årsmøder, til konferencer, idet der efterhånden er flere hundrede deltagere. I år var ingen undtagelse, og de frivillige estiske værter afholdt en helt igennem professionel konference. Lokale estiske sponsorer bakkede op, og hvis nogen havde en idé om et Estland bedøvet af post-sovjetiske tømmermænd, blev man positivt overrasket.

Haapsalu er en lille provinsby på vestkysten, og den var en perfekt værtsby for konferencen. Maden var fremragende, og estisk øl er også virkelig godt. Det var blot op til konferencedeltagerne at sætte det faglige niveau. Det blev det i den grad også. Et lille men var dog, at 'amatører' udgør en stadig mindre andel af deltagerne. Det er i højere grad folk fra universitetsverdenen, ansatte i NGOer og naturforvaltningsenheder, der deltager. Håbet er, at de frivillige i vadefugleverdenen ikke holder helt op med at deltage.

Der var spændende foredrag i tre dage, hvoraf første-dagen havde parallelle forløb. Dette betød, at man måtte vælge mellem en masse rigtig spændende foredrag. Her præsenterer jeg nogle af mine personlige favoritter blandt oplæggene.

Fra Lunds Universitet fortalte Åke Lindström om deres foreløbige resultater fra arbejdet med Tredækkerens træk fra Sverige. Ved hjælp af lysloggere havde man sporet deres trækruter via stop i Polen og Italien til overvintringsområderne fortrinsvis omkring Congofloden. På forårstrækket fløj fuglene direkte fra vinterkvarterene til Sydeuropa og gjorde derefter mange stop op gennem Europa tilbage til ynglelokaliteterne i Sverige og Norge (se DOFT 105: 158, 2011).

Tjekkiske Vojtěch Kubelka studerer Vibers ynglebiologi og viste overbevisende data for ægstørrelsens (volumens) store betydning for overlevelsen. Tilbage i 1950'erne og 1960'erne var ægvolumen større end i dag, og man mistænker den øgede brug af pesticider for at

være medskyldig i dette, men vejret i marts (hvor æggene produceres) påvirker også ægstørrelsen.

Dov Lank fra Canada holdt et spændende foredrag om sin forskning om Brushøns. Endnu mere spændende var dog hans opfølgning på et foredrag hans studerende, Marie-Hélène Burle holdt for år tilbage ved en tidligere vadefuglekonference i Holland (se DOFT 104: 9-10, 2010). Burle har studeret Tuamotukliren på to af de fire atoller i Tuamotuøerne i Stillehavet, hvor denne specielle vadefugl stadig lever. Hendes studier har vist, at arten lever af frø, insekter og nektar, som fuglene 'klatrer' rundt i træerne efter. Arten er meget truet, hvilket blev illustreret meget tydeligt, da en oversvømmelse af

en af atollerne resulterede i saltforgiftning af området, hvilket betød, at kun 78 af 168 individer overlevede sæsonen. Et andet problem er habitattab, da kokospalmer breder sig i ynglehabitatet. Indførte rotter er også et stort problem, og de har udryddet arten på flere øer. Så udryddelse af rotter er et middel til redning af denne spændende art. Kontroversielt foreslog Lank også at forflytte arten til andre, højereliggende øer.

Mest spektakulært synes jeg, Bart Kampenaers' foredrag om deres GPS-studie af Stribet Ryle ved Point Barrow i Nordalaska var. Arten yngler i Sibirien, Alaska og dele af Canada. Som flere af læserne måske ved, er Stribet Ryle en art, der har individuelle dansepladser.

Stribet Ryle (eng.: Pectoral Sandpiper = brystryle) puster brystet op som en sækkepibe under spillet. Nu viser det sig, at hannerne kan flytte rundt i hele det arktiske yngleområde indenfor samme sæson. Akvarel: Jens Gregersen.

Hannen udfører en spøjs sang og dans, og hunnerne udvælger sig en mage blandt de optrædende. Det mest overraskende ved Kampenaers' undersøgelser var, at mens nogle hanner bliver i yngleområdet og forsøger at tiltrække flere hunner, flyver andre utroligt nok videre til andre dele af yngleområdet. Hanner fra Point Barrow spredte sig således i hele det område i Arktis, hvor arten yngler, dvs. helt op til 15 300 km fra området, hvor den spillede første gang. Teorien er, at de tager disse flyvninger for at undersøge andre ynglepladser, eller at Barrow er et første stop på rejsen for nogle hanner, der fx yngler langt inde i Sibirien. Hans lille film med disse ruter fik mange til at tabe kæben! Deres undersøgelser har vist,

at de hanner, der bliver, og de hanner der vælger at flyve til andre steder i yngleudbredelsesområdet, ikke adskiller sig genetisk. Der er dermed ikke tale om to genetisk adskilte strategier, som man ser det hos Brushøns med deres pladshanner, satellithanner og faeder-hanner.

Næste år afholdes konferencen i Keflavik på Island. Hvis vadefugle og ornitologisk forskning, monitoring og bevarelse har din interesse, ville det garanteret ikke være spild af tid at tage en tur derop. Jeg håber i hvert fald, jeg får muligheden.

Jannik Hansen
Institut for Bioscience
Aarhus Universitet

Status for EU-landenes yngle- og trækfugle

I første halvdel af 2014 uploadede EU's medlemslande den første omfattende rapport over status for deres fuglearter i forbindelse med rapportering efter fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 12. Rapporteringen omfatter i princippet bestandsvurderinger af alle landenes ynglefuglearter samt tilbagevendende trækfugle, der for Danmarks vedkommende hovedsageligt omfatter en lang række vandfuglearter på træk- eller overvintringslokaliteter.

Det er EU-Kommissionen, der er modtager af rapporteringerne, og de benytter European Topic Centre (ETC) vedr. biodiversitet i Paris til at udføre analysearbejdet og kvalitetstjekke rapporterne. For Danmark omfattede rapporteringen bestandsudviklingen for 193 ynglefugle og 37 vinterfugle. Den danske rapportering har bl.a. været omtalt i Fugle og Natur nr. 2, 2014, *Danmarks fugle skrevet i mandtal*.

Den bagvedliggende databearbejdning er for Danmarks vedkommende leveret i et samarbejde mellem Naturstyrelsen, Dansk Ornitologisk Forening (165 ynglefugle) og DCE/Institut for Bioscience ved Århus Universitet (trækfugle og ynglefugle på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1) med Naturstyrelsen som ansvarlig overfor EU-Kommissionen. Datagrundlaget omfatter den danske NOVANA overvågning, DOF's punktællingsprogram, DOFbasen, en gennemgang af artsspecifikke studier vedr. fåtallige arter og udbredelsesdata hentet fra Atlasprojekter i 1970'erne og 1990'erne. De mange tusinde registreringer i DOFbasen og Atlas-projekterne indgår således i opgørelsen.

EU-landene er en politisk størrelse, men ikke desto mindre er EU-rapporteringerne den formentlig mest omfattende overnationale statusopgørelse af fuglelivet for nogen region på kloden og som sådan en kilde til ganske interessant information. En af hjørnestenene i rapporteringen er medlemslandenes vurdering af *bestandsudviklingen* i de sidste henholdsvis 12 år fra 1999 til 2011 og 30 år fra 1980 til 2011, der dækker en såkaldt *korttidsudvikling* og en *langtidsudvikling* for både ynglefugle og trækfugle samt en samlet bestandsvurdering så tæt på 2011 som muligt. Mål 1 i EU's biodiversitetsstrategi er, at 50 % eller flere fuglearter skal have sikker eller forbedret status i 2020. Næste rapportering skal udarbejdes i 2019 og således danne udgangspunkt for vurderingen af denne del af 2020-mål-opfyldelsen.

Det er tidligere i en artikel i Science i 2007 blevet påvist, at fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1-arter udviser en mere positiv bestandsudvikling sammenlignet med de øvrige fuglearter og en mere positiv udvikling indenfor EU, hvor de er særlig beskyttet, sammenholdt med situationen i den resterende del af Europa. I den danske rapportering er det særlig interessant, at der er færre af de direktivbeskyttede arter af både yngle- og vinterfugle på fuglebeskyttelsesområdenes udpegningsgrundlag, der viser tilbagegang sammenholdt med de øvrige arter. Det ser med andre ord ud til, at direktivets artikler 'er mere værd end det papir de er skrevet på' og altså har en gunstig effekt på Europas truede fuglearter.

Den danske rapportering viser, at for ynglefuglene er andelen af arter i henholdsvis fremgang og tilbagegang

EF-fuglebeskyttelsesdirektivet har bidraget til en gunstig bestandsudvikling for en lang række arter i Europa, men Dobbeltbekkasinen og andre 'engfugle' er i udbredt tilbagegang. Foto: John Larsen.

omtrent den samme, nemlig små 40 % i hver gruppe over den 30-årige periode 1980-2011. Bestandsudviklingen for tilbagevendende trækfugle på dansk territorium viser 20 arter i fremgang, fem arter i tilbagegang, mens de resterende 12 arter har stabile eller fluktuerende bestande. Frem- og tilbagegang er her defineret som hhv. en stigning i perioden på > 25 % eller en bestandsreduktion på > 20 %.

Nogle tilfældige dyk i rapporteringerne viser, at Munk ikke kun går markant frem i Danmark, men også i nabolande som Sverige, Finland, De Britiske Øer og Polen. Derimod er den danske tilbagegang for en Afrika-trækker som Broget Fluesnapper ikke helt så entydig. Sverige, der rummer ikke færre end 1,4 mio. par, angiver også tilbagegang, hvorimod Finland, der rummer under halvt så mange, angiver langsigtet fremgang og en stabil bestand de sidste 12 år.

En art som Engpiber er i stærk tilbagegang overalt i Nordeuropa. Dobbeltbekkasinen er også i generel tilbagegang, og det samme er Tredækkeren herunder i lande som Polen og Sverige, men ikke i Letland, hvor der er angivet en stigning i bestanden, og den yngler nu igen i Finland. Måske lidt overraskende huser Østrig ifølge rapporteringerne en stabil bestand på 270-350 par Sorte Storke.

Det er ikke kun flere danske rovfugle, der er i fremgang. Spansk Kejsærørn, en af verdens mest truede fuglearter, er gået markant frem, og bestanden tæller nu 358 par mod 92 par ved en national undersøgelse i 1980-86. Søsterarten Østlig Kejsærørn er gået frem i Ungarn, Slovakiet og Bulgarien, der rummer størstedelen af EU-bestanden med 125-160 par alene i Ungarn. Også Slagfalk er gået frem i hovedlandet Ungarn samt Østrig. Resultaterne viser endnu engang, at det ofte virker, når der foretages målrettede forvaltningstiltag.

ETC udarbejder en overordnet statistik for EU på baggrund af rapporterne, og EU-rapporteringen vil givetvis blive genstand for en del andre analyser fremover.

Lars Dinesen

European Commission on Environment and European Topic Centre on Biological Diversity 2014. Scoreboard of the Member States' Article 12 Reports. – http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_birds/index_en.htm
Donald, P.F., F.J. Sanderson, I.J. Burfield, S.M. Bierman, R.D. Gregory & Z. Waliczky 2007: International conservation policy delivers benefits for birds in Europe. – *Science* 317: 810-813.